

הידעת ?!

[א]

בספה"ק עבודת ישראל מהרה"ק מקאנזיץ זי"ע פרי מצורע עה"פ והזה על המטהר וגוי ושלח את הצפור החיה על פני השדה. כתב וז"ל: דהנה הפטורת מצורע **אנו האשכנזים מסיימן וירמסו אותו העם בשער וימת** (מלכים ב' ז, כ), וצריך לתת טעם על סיום הזה בפורענות. רק שהנה השליש הזה פגם באלישע הנביא וילעג למו. ועל ידי זה פגם במלכות שמים אשר דרכה לענוש לעוברי רצונו מדה במדה, כמו לפרעה שכל המכות היו מדה במדה כדאיתא במדרש (שמו"ר יג) וכן המן ושאר רשעים, וסידר הענין לענוש מדה במדה, כדי לגלות המלכות לפני כל יושבי תבל שידעו כי אלקים מושל באפסי ארץ סלה ושלח יאמרו מקרה הוא או דרך הטבע. לכן העונש בא מדה במדה שפגם בה. ואז יצא כאור משפט מלכות מלך עולם כי הוא מעניש לעוברי רצונו ומשלם שכר טוב לצדיקים. וכן השליש אשר המלך נשען על ידו נפרע במדה, הנך רואה בעיניך ומשם לא תאכל ונתגלה כבוד שמים בזה. לכן אנו מסיימים בפורענות כזה כי הוא כבוד מלכות שמים כנ"ל. ועיין **בשו"ת רב פעלים** (ח"ד סי מב). ועיין **בלוח דבר בעתו תשע"ז** (עמ' 954-955) באריכות בענין זה, ע"ש.

[נתקבל מהרב א. ברי"ם]

[ב]

בספא אוצר המאמרים מובא שהרה"ק **רבי חנוך העניך מאלכסנדר** זי"ע אמר, דפרשת **קדושים**, ספר **משלי**, ומסכת **אבות** הם יסודות מוסר לאדם, וסימנך **בבא קמ"א** ר"ת **קדושים, משלי, אבות**. וכשאמר דבר זה להרה"ק **רבי אברהם משה מפשיסחא** זי"ע, השיב לו, **אבי** (הרה"ק **רבי שמחה בונים מפשיסחא** זי"ע) אמר לי כהאי מילתא לפני שעה מועטת.

[נתקבל מהרב מ. ח. כ.]

[ג]

הגה"ק **בעל חתם סופר** זי"ע בדרשות (לספירת העומר תקפ"ט, דרוש ד' בנדמ"ח) כתב וז"ל: "שאני מפרש בפרשת בחקותי (ויקרא כו, ה-ו) ואכלתם לחמכם לשובע [וגו'] ונתתי שלום בארץ, דאמרו חז"ל (ב"ר נד, א) דכתיב (משלי טז, ו) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו, אלו פרעושים ויתושים, וכל אלו מסטרא דקליפה דמוציאה הארץ, ועל ידי זה אינם נאכלים הרבה ירקות ופירות מפני התולעים והשרצים. ואמר לעולם התיקון בבי"א **ואכלתם לחמכם לשובע**, מבלי חשש תולעים, כי **ונתתי שלום בארץ** מבלי אויבים הלוחמים, פרעושים ויתושים - והיינו **והיתה שבת הארץ לכם לאכלה** (שם כה, ו), שתשבות הארץ מלהוציא שרצים כאלו, ועל ידי זה יהיה לכם לאכלה". ע"כ. מכאן **שלעתיד לבוא לא יהיו יותר תולעים וכדו'.**

[נתקבל מהרב יהודה שווארץ]

[ד]

איתא בספה"ק **ייטב לב מהרה"ק מסיגעט** זי"ע פרי קדושים וז"ל: שמעתי מפי דודי **הגאון הקדוש מו"ה ארי' ליב זלה"ה מווישניצא**, שפי' אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו (מלאכי ג, טז), כלומר שכל אחד הוא נדבר בלב רעהו שהוא יראי ה', היינו שכל אחד מחזיק את רעהו לירא ה' יותר ממנו, ויקשב ה' וישמע ויכתוב ספר זכרון לפניו ליראי ה', כלומר ששניהם נכתבין ליראי ה', כי הקב"ה אומר כדן וכדן. ואני אחרי מלאתי דבריו ופירשתי בזה מאמרנו ואתה קדוש וגוי

לזכרון עולם הגה"ק רבי יצחק היילברון - היילפרין זצוקללה"ה
אב"ד דק"ק זענטא יע"א, בהרה"ק רבי יהודה לייב זצ"ל
נלב"ע ביום י"ג באייר תר"ג

נחלתנו' - גליון ריא/ב

כלומר מעצמותך אין צריך להסכמה מזולתך, אבל בישראל צריך כל אחד הסכמה וסיוע מזולתו כדכתיב (דברים לד, ט) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו, ע"כ אתה יושב (וממתיך) תהלות ישראל, שישראל יהללו זה את זה לכנותו בשם קדוש, והיינו וקרא זה אל זה ואמר קדוש, שכל אחד קורא לרעהו קדוש, קדוש קדוש ה' צבקות אומר כדברי שניהם שזה קדוש וזה קדוש (כ"ו) מלא כל הארץ כבודו, כל אחד עובד כפי מדרגתו ובחינתו וכו' ע"ש ויונעם לך.

[נתקבל מהרב מאיר שלאף]

!! תגובות !!

[א]

הרב משה יהודה הלברשטאם = המאמר 'הפסח אינו נאכל וכו' הנזכר בגליון רט (תגובות סוף אות י'), כן הוא מפורש בספר **חמדה גנוזה** (ח"א עמ' רמט) שכן אמר הרה"ק **רבי ברוך מאגארליץ** זי"ע.

[ב]

הרב איתמר הרשלר = בגליון ר"ח (מי יודע אות א') בענין טבילה במקוה, יש לציין כי בקובץ **תפארת משה שאץ ויז'ניץ** (קובץ ב' עמ' 68-69) קיימת שיחה מעניינת בין **אדמו"ר משאץ ויז'ניץ** לבין הרה"צ **ממונקאטש** - פ"ת:

הרה"צ ממונקאטש : זה תלוי לפי מצבו של הצדיק הנה למשל כ"ק אבי הרה"צ **מפארציווא** זצ"ל צווה בצוואתו לחלק ביום היארצייט שלו "צדקה" וכן צווה לכל חסידיו ולכל מי שהי' לו שייכות עמו, ואילו כ"ק **חמי זצ"ל ממונקאטש** צווה בצוואתו לכל חסידיו שיטבלו עבורו 'טבילה' אחת לע"י, ומדוע צוו כך? כי לכל אחד היתה מצוה מיוחדת וענין מיוחד יוצא דופן משאר עניינים גבוהים ורוחניים. **אבי זצ"ל** הי' נותן הכל לצדקה לעניים ממש פרוטה לא נשארה אצלו, ממילא הרגיש ושיער בנפשו שבמצוה זו יוכלו חסידיו לאחר פטירתו לעשות טובה לנשמתו, ואילו **מו"ח זצ"ל** היה לו ענין מיוחד הטבילה במקוואות זה הי' אצלו עבודה גדולה מאד, ולכן צוה שכל ינהגו חסידיו לטובה בעבורו בענין טבילה דווקא לע"י.

ואם תשאלו האידך זה מועיל להנפטר, י"ל יש דין של שליחות לדבר מצווה, ועי"ז נחשב כאילו המשלח עשה את המצווה בגופו, וממילא ע"י שכתב כן בצוואתו ממילא אז עשה שליח שיעשו מצוה בעבורו.

אדמו"ר משאץ: אולם הרי יש דין של כל מידי דאיהי לא מצי עביד לא מצי משוי שליח, בקושיה זו נתחבטו ונלאו חכמי לב להבינו לאחר פטירת **אדמו"ר ממונקאטש**, ועיין בספר **מקור חיים** ביאור על הצוואה של **המנ"א**, ועיין בספר **דרכי חיים ושלום** (אות תתר"מ).

הרה"צ ממונקאטש: הרי בחיים חייתו שכתב את הצוואה ועשה השליחות הרי הי' בידו אז לקיים את המצוה בעצמו, וממילא שפיר יכול לעשות שליח גם את האחרים לזכותו.

[ג]

הרב שלמה ידידיה ינקוביץ = בגליון רי (מי יודע אות ד) בענין אמירת מזמור לדוד ה' רועי וכו' בתפילה בליל שב"ק ואמירת ח"ק אחריו, מקור הדברים הם **בשער הכוונות** וכן **בפע"ח** (שער השבת פ"ג) ואצטט קצת מהמובא **בשעה"כ** וז"ל:

כוונת הקדיש שאחר [ויכולו]... **ואחר כך תאמר מזמור לדוד ה' רועי כו'.** **כוונת הקדיש האחרון**... ותכוין כי עם ל' אותיות שיש בברכו את ה' המבורך ובברוך ה' המבורך... והנה אם שכחת לקבל תוספת חלק הרוח דקדושת שבת בברכו הראשון, או אם לא שמעת אותו, ותכוין עתה בזה הברכו האחרון לקבל יחד תוס' הרוח ותוס' הנשמה, לפי שאם לא קבלת תוס' הרוח בברכו הא',

א"א שתקבל תוס' הנשמה ב'ופרוס סוכת שלום' כנ"ל, ולכן עתה תכוין לקבל ב' יחד תוס' הרוח והנשמה. ולהעיר שהגם שמנהג האשכנזים בחו"ל (כולל החסידים) שלא לומר 'ברכו' שני בסוף תפלת ערבית, עם כל זאת אומרים ברכו בליל שבת בסוף התפלה מהטעם זה.

[ד]

הרב משה הלפרט = בגליון ר"ח (מי יודע אות א') בנדון האם יש מקור בספרים הקדושים, שטבילה במקוה, פועלת מאדם לחבירו, ע"ש. יש לציין שמובא בספר **חסד לאברהם-משמיע שלום** מספר **'כתבי החסידים הראשונים** (עמ' ג): שמעתי בבאיאן מרבי **דודיא אורטינבערג** ז"ל, שהמלאך **הק'** זי"ע שלח בימי הספירה את **הרב בעל התניא** זי"ע לטבול בכל יום במקוה ולהוציא אותו, ואמר **הרב זי"ע** למדתי מזה שני דברים: **א.** שלספירה יש לה שייכות עם מקוה, **ב.** שיכולים לעשות שליח למקוה.

המגיז הגדול ממעזריטש זי"ע"א אמר לתלמידו **בעל התניא** זי"ע"א שיטבול בשבילו במקוה לפני הספירה (כידוע שסבל ברגליו והיה קשה לו ללכת) ואמר הבעל **התניא** זי"ע"א שלמד מזה שני דברים, **א.** שצריך ללכת למקוה קודם הספירה **ב.** שאפשר לעשות שליח לטבילה (בעל עקבי אבירים מסא"ג). ובאופן אחר מובא בספר **צמח צדק ביאורי הזוהר** בזה"ל: שמעתי **מאזמו"ר** (הרה"ק בעל התניא ושו"ע ז"ל) אשר הרה"ק **רבי אברהם** (המלאך) **נ"ע** היה מכוין בימי הספירה על משיח, ופ"א כשהיה חולה שלח אותי לילך למקוה ולכוון לפי הספירה של אותו יום. מובא בספר **משמיע שלום**.

[ה]

הרב ישכר דוד קלויזנר = [א] בגליון ר' (מי יודע' אות ב) הקשה במה שמובא בשם **מרן מהר"ש מבעלזא** זי"ע עה"פ "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך וכו' ע"ש. ותמה: ע"פ פשוטו צריך ביאור, מה שכתב על 'אשר' שאין עליו שליטה מעין הרע, שבוזה נתייחד אחיו יוסף הצדיק כידוע, וכדאיתא בחז"ל **אנא מזרעא דיוסף וכו'?**"

ונראה לבאר, דאית "לא שלטא ביה עינא בישא" ואית "לא שלטא ביה עינא בישא" - דגבי "זרעא דיוסף" אינו צריך לעשות או לומר מאומה (בלי שום סגולה), אלא דעצם מציאותו שהוא מ"זרעא דיוסף" די שממילא "לא שלטא ביה עינא בישא", משא"כ גבי אשר, זה "דלא שלטא ביה עינא בישא" היינו בגלל ש"זכה להמשיך על עצמו קדושה וטהרה", וש"מלת יתן הוא השם תנ"י שהוא מסוגל לבטל עין הרע", אבל לולי כן, לא היה מסוגל לבטל עין הרע, וא"ש.

עוד י"ל, דגבי 'יוסף' מעיקרא אין עליו שליטה מעין הרע, משא"כ גבי אשר שפיר יש שליטה מעיקרא, רק על ידי ש"זכה להמשיך על עצמו קדושה וטהרה שזה שורש לעין טוב, אזי מוציא אותו מכלל פעולה למנוע ממנו להזיק, שלא יהא שום שליטה עליהם מעין הרע" (שכבר קיים), וש"מלת יתן הוא השם תנ"י שהוא מסוגל לבטל עין הרע", אבל לולי כן אף לא היה מסוגל לבטל עין הרע שכבר קיים, וא"ש. [גם י"ל דב' התירושים הנ"ל תלויים זב"ז].

[ב] בגליון ר' (מי יודע' אות ג) מקשה שכתוב בספר **'עטרת ישועה'** מהרה"ק **רבי יהושע מדזיקוב** זי"ע, שכתב: "י"ל כי ראשית מן מזמורי תהלים שנתחבר ע"פ א"ב הוא קפיטל ל"ד לדוד בשנותו, כי אף שבקפיטל כ"ה הוא ג"כ מיוסד ע"פ א"ב, עכ"ז חסרות האותיות וא"ו וק'. ולא זכיתי להבין, הלא גם בקפיטל ל"ד לדוד בשנותו חסרה אות וא"ו? אגב: בקפיטל כ"ה חסרה גם אות בי"ת, ואות רי"ש נמצאת פעמיים".

ונראה שהכוונה כאן הוא, "שבקפיטל כ"ה, שג"כ מיוסד ע"פ א"ב, נחסרו אות וא"ו וגם אות ק". והיינו שחסרות שתי אותיות, אבל בקפיטל ל"ד לדוד בשנותו, חסרה רק אות אחת

בלבד (אות וא"ו), וזוהי העדיפות של קפיטל ל"ד על קפיטל כ"ה. ובפרט כפי שמוסיף שחסרה גם אות שלישית - אות ב'.

[ו]

הרב יוסף וייס אנטווערפן = כמה הערות חשובות לגליונות האחרונים:

[א] בענין מה שדנו מגליון ר' (מי יודע אות ג' והלאה) על המנהג זי"ד נישט צו מישן' בימי הפסח. ובגליון ר' (אות ה') כתב בוודאות שטעם הדבר הוא משום שהיו משאילים זה לזה את כליהם וכו'. וביאר את דבריו באריכות בגליון רט (אות י').

וכמה כבר עוררו בענין זה, שעי"פ המקובל אין זה טעם הדבר. והנה אף אני שאלתי את פי איש חסיד וישיש שליט"א שזוכר הרבה מהדור הישן, ואף קיבל הרבה מאביו שהיה מיוצאי גאליציע [מחסידי בלאז'וב ובעלזא], והוא טען שבפירוש לא כן קיבל, והעיקר שלא להתערב היה דייקא באפיית המצות (שבהם לא שייך כמעט הענין של השאלת כלים) שבהם לכל אחד ואחד [=לכל חבורה וחבורה] יש להם את החומרות היתירות שמקפידים עליהן, ואף בשאר דברים הטעם היה משום החומרות שאין בית האחד דומה לחברו.

והוסיף, שמהאי טעמא אלו שאינם מקפידים לאכול ג'עקויפטע זאכן, שוב לא שייך בהם כלל הענין של זי"ד נישט מישן' שהרי אין לך מישן גדול מזה.

ומש"כ (בגליון ר' שס), איני יודע מקורו, ולהיפך הרבה נוהגים לאכול באחשי"פ דברים קנויים. אלא שמאחר שאפי' באמצע השנה מקפידים הרבה ירו"ש שלא לאכול מותרות ולא לסמוך על בתי חרושת אם לא לצורך, יתכן מאוד שבענין זה מקפידים באחשי"פ יותר מבשאר ימות השנה.

אגב: לאחרונה בדורנו דור חלש, נפרץ הדבר שבהרבה בתי מדרשות יש קאווי"ע בימי הפסח כבשאר ימות השנה, ופשוט וברור שהוא נגד המנהג של זי"ד נישט מישן'. ושמעתי שלאחרונה הלך אחד וטען בפני כ"ק **אדמו"ר מפשעווארסק** שליט"א, היתכן שבבית מדרשו (פה לונדון) יש קאווע בימי הפסח, הלא המנהג 'אז מען מישט זיך נישט? ענה לו בחכמה **נו, איז מיש זיך נישט...** כאומר, למה לך לעורר דין ומדון בענין זה. ודפח"ח.

[ב] בענין למה נקרא בטחון 'מנעלים' (בגליון רח אות ב'). **הרמב"ם בספר המורה** כתב ש'רגלי פירושו 'סיבה', כמאה"כ (בראשית לג, יז) 'לרגל הילדים'. ומי שאינו בטחון גמור הוא לקוי במידת ה'רגלי' כי הוא סומך קצת על עצמו ולא רק על הבוב"ה. [עיין בערוגות הבושם שביאר עדי"ו המאמר (ב"ר פ"ר ס' ח) 'יפה רחיצת רגלי' עבדי אבות, וכן בישמח ישראל מוזכר כמ"פ שרגל הוא הבטחון]. וא"כ מי שהוא בבטחון גמור, היינו שאינו לוקה ברגלו, ומדת בטחונו שמור מכל רע, שייך עליו בחינת מנעלים. ואם טעיתי הה"י.

[ג] בענין טבילה עבור אחר (גליון רח מי יודע אות א), אבותי נהגו לטבול לעי"נ הוריהם. וכשראיתי בגליון רט מה שהביא (באות ו) הסיפור הידוע עם בעל **אמרי חיים מוויזניץ** זי"ע, נזכרתי שבדידי הוי עובדא, שבבחרותי זכיתי להיות פע"א משובתי שבת בצל כ"ק **אדמו"ר מתולדות א"י** שליט"א בעיירה סאות'פור"ט שבענגלאנד, ובקרב אותו מנין מצומצם ששבתו שם הייתי היחיד היודע לקרות בתורה, ולכן ביקשו ממני להיות בעל קורא באותה שבת. בשב"ק לפני התפלה נתעוררנו שמאחר שבעוה"ר היה לי אז שבר רגל, ולא הייתי יכול ללכת לטבול, וכידוע שאצל חסידים הקפידו שלא לשמש כשי"צ בלי טבילה. נכנסו ושאלו את פי **האדמו"ר שליט"א** מה לעשות, וענה, 'א שאד, ווען מען וואלט מיר געזאגט פריערט, וואלט איך איהם אינזין געהאט', ומאחר שהוא כבר טבל, צוה לאחר שיכוין טבילה גם בעבורי.

[ד] בגליון ר' (אות ג') תמה שהרי גם בקאפיטל לד שבתהלים ג"כ חסר אות ו' מא"ב, לכאורה לא קשה כ"כ שהרי שם נרמז, אע"פ **'נחלתנו' - גליון ריאג**